

CUMULUL INFRAȚIUNILOR DE CONTRABANDĂ ȘI DE ESCHIVARE DE LA ACHITAREA PLĂȚILOR VAMALE, PREVĂZUTE DE LEGISLAȚIA PENALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Sava MAIMESCU

Catedra Drept Constituțional și Drept Administrativ

The fulfillment of the obligatory functions of the law-enforcement authorities without correlation with the other state authorities and especially with the non-governmental organizations and formations is practically impossible.

The correlation between the law-enforcement authorities and the non-governmental organizations needs to be carried out on some principles and to be based on its specific particularities, which determine a whole range of actions, characterizing, on one hand, the law-enforcement authorities and, on the other hand, the non-governmental organizations, providing the support to the law-enforcement authorities on protection of the public order from criminal attempts by the offenders.

Namely on the notion of „cooperation”, principles, categories, methods and ways.

Atât infracțiunea de contrabandă, cât și infracțiunea de eschivare de la achitarea plăților vamale legiuitorul le-a inclus în cadrul infracțiunilor economice prevăzute de Codul penal al Republicii Moldova [1]. Ambele componente de infracțiuni, deși sunt plasate în cadrul infracțiunilor economice, sunt recunoscute ca infracțiuni vamale care se comit în domeniul activității vamale a Republicii Moldova [2].

De această părere sunt nu numai practicienii organelor de drept, îndeosebi acei din organele vamale ale Republicii Moldova, dar și practicienii vamali din România, Ucraina, Federația Rusă și din alte state din vecinătate [3].

Atât documentele aflate în arhivele instituțiilor vamale, cât și documentele de procedură întocmite de subdiviziunile specializate ale birourilor vamale de frontieră confirmă că infracțiunea de contrabandă prevăzută la art.248 CP RM, precum și infracțiunea de eschivare de la achitarea plăților vamale prevăzută la art.249 CP RM, sunt comise cel mai frecvent anume în cadrul activității vamale, fiind considerate de fapt și infracțiuni de bază săvârșite în domeniul vamal. Aceste două infracțiuni sunt confundate adeseori nu numai de funcționarii vamali de rând, ci și de ofițerii de investigații operative din organele vamale, iar în unele cazuri și de ofițerii de urmărire penală din cadrul organelor vamale [4], precum și de ofițerii de urmărire penală din cadrul altor organe de drept, cărora la momentul actual, conform legislației de procedură penală, li se atribuie competența de a efectua urmărirea penală a infracțiunilor nominalizate [5].

Cazurile de comitere a infracțiunilor vamale de contrabandă și de eschivare de la achitarea plăților vamale sunt permanent aduse la cunoștință conducerii organelor de vârf din Republica Moldova, organelor statale de control și societății civile prin intermediul mass-media [6].

La etapa actuală, aprecierea juridică a faptelor ce contribuie la comiterea acestor infracțiuni în cuplu, problemele privind calificarea contrabandei și a eschivării de la achitarea plăților vamale sunt în centrul atenției organelor de drept și, în primul rând, a instanțelor de judecată – de la instanțele de fond până la Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova.

Conform datelor statistice ale Procuraturii Generale a Republicii Moldova, cazurile înregistrate de infracțiuni de contrabandă în cadrul infracțiunilor economice au alcătuit, pe parcursul anului 2003, 8,7%, pe parcursul anului 2004 – 10,6%, pe parcursul anului 2005 – 13,6%, iar în prima jumătate a anului 2006 – 15,9%, din numărul total al infracțiunilor înregistrate acestea constituind: în anul 2003 – 0,9%; în anul 2004 – 1,7%; în anul 2005 – 1,9% și în 6 luni ale anului 2006 – 3,1% [7].

Cazurile de eschivare de la achitarea plăților vamale (infracțiune prevăzută de art.249 CP RM) reprezintă în cadrul infracțiunilor economice un număr neînsemnat de infracțiuni înregistrate, anume: doar câteva cazuri separate care, conform datelor statistice ale Direcției Generale de urmărire penală a MAI al Republicii Moldova, nu sunt înregistrate [8].

Conform datelor statistice oficiale prezentate de către organele de drept, cazuri de eschivare de la achitarea plăților vamale se comit foarte rar comparativ cu contrabanda. Totodată, după cum atestă sursele opera-

tive de informație parvenite prin diferite canale atât de pe teritoriul Republicii Moldova, cât și din afara statului, eschivarea de la achitarea plăților și taxelor vamale are loc mult mai des decât infracțiunea de contrabandă, îndeosebi în sfera activității economice externe a Republicii Moldova.

Analiza de sinteză efectuată de organele de urmărire penală demonstrează că o parte considerabilă din cazurile de contrabandă sunt clasate pe parcursul efectuării urmăririi penale, iar o altă parte a cauzelor penale sunt achitate de către instanțele de judecată.

Clasarea și achitarea cauzelor penale la diferite niveluri de către organele de urmărire penală și instanțele de judecată are loc, în opinia noastră, anume din motivul că ofițerii de investigații operative, funcționarii de rând ai organelor de drept nu apreciază obiectiv și nu califică just acțiunile comise de persoanele care încalcă normele de drept la momentul transportării, trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a unităților și mijloacelor de transport, a mărfurilor, încărcăturilor, obiectelor, a altor valori, care pot forma în unele cazuri obiectul material al contrabandei, al încălcării regulilor vamale la general și numai în unele cazuri separate – obiectul eschivării de la achitarea plăților vamale.

Legislația vamală în vigoare a Republicii Moldova prevede că toate persoanele beneficiază de drepturi egale pentru a introduce și a scoate din Republica Moldova mărfuri și mijloace de transport. Legiuitorul la fel prevede că nimeni nu poate fi lipsit de dreptul de a introduce și de a scoate din Republica Moldova mărfuri și mijloace de transport și nu poate fi limitat în acest drept, cu excepția cazurilor prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova și alte acte normative aflate în vigoare [9].

De aici rezultă că trecerea peste frontieră a călătorilor, pasagerilor, a unităților și mijloacelor de transport, după cum și transportarea peste frontiera vamală a mărfurilor, obiectelor, încărcăturilor, valorilor și a altor bunuri materiale trebuie supuse unui mecanism juridic special de trecere și transportare peste frontieră, bazat pe reguli speciale vamale. Organele vamale aplică măsurile legale de verificare și respectare a acestor reguli și numai după verificarea respectării prevederilor legislației vamale naționale, a actelor normative internaționale, la care Republica Moldova este parte, admite persoanelor juridice și fizice (pasageri, călători, transportatori) trecerea, transportarea mărfurilor, obiectelor, încărcăturilor, valorilor, a altor bunuri materiale peste frontiera vamală.

Anume aceste relații ce țin de aplicarea mecanismului juridic de trecere, transportare peste frontiera vamală a Republicii Moldova, bazat pe regulile vamale speciale prevăzute de legislația vamală națională, precum și de Acordurile și Convențiile internaționale în domeniul vamal, la care țara noastră este parte, formează obiectul generic de atentare la încălcarea regulilor vamale, care ulterior, în funcție de proporțiile sale sau statutul juridic special de trecere peste frontiera vamală, sunt apreciate și calificate ca infracțiune de contrabandă.

Așa, spre exemplu, agentul economic din orașul Soroca, Republica Moldova, C., participant la activitatea economică externă, a întocmit un contract de vânzare-cumpărare cu agentul economic P.M. din orașul Amsterdam din Olanda, conform căruia din Republica Moldova a fost exportat un lot de marfă „Tomate preparate”, în cantitate de 18 058 kg. La ieșire din Republica Moldova, lotului de marfă, deși acesta era transportat cu un autocamion marfar din Olanda, i s-a aplicat sigiliul vamal fără a deschide Carnetul TIR. La intrare în România, după ieșirea din Republica Moldova, serviciul vamal al României l-a impus pe transportator să deschidă Carnetul TIR, fapt după care transportatorului respectiv i s-a permis plecarea cu lotul de marfă spre locul de destinație.

Ajuns pe teritoriul Olandei, lotul de marfă transportat în mod legal a fost supus unui control vamal, în rezultatul căruia s-a constatat că în 4 din cele 44 de butoaie din plastic a câte 226 kg fiecare, sub marfă „Tomate preparate” au fost tănuite de controlul vamal 100 kg de cocaină. Accentuăm aici că sigiliile vamale de expediere, după cum și sigiliul vamal al vamei României, care a acceptat trecerea lotului de marfă prin teritoriul României, au fost întregi, fără urme de deteriorare [10].

În opinia noastră, în cazul dat, la ieșire din Republica Moldova a fost comisă o faptă de contrabandă clasică, fără a se urmări ca scop și eschivarea de la achitarea plăților vamale, infracțiune prevăzută de art.249 CP RM. Mult mai rezultativ ar fi fost dacă în acest caz organele vamale împreună cu organele poliției ar fi efectuat o investigație operativă și anchetă de serviciu, ca să stabilească de unde a apărut lotul de cocaină sub pasta de tomate, să stabilească persoanele vinovate, ca mai apoi să decidă a declanșa o urmărire penală asupra faptului circulației ilegale a substanțelor narcotice – cocainei, infracțiune prevăzută de art.217 CP RM [11], care a fost comisă în cumul cu infracțiunea de contrabandă comisă la ieșirea din Republica Moldova.

Materialele de arhivă ale organelor vamale denotă că adeseori infracțiunea de contrabandă se comite prin metoda nedeclarării sau declarării neautentice, ca mai apoi careva din participanții la schema de contrabandă

să se eschiveze de la achitarea plăților și taxelor vamale. Drept exemplu al unei asemenea scheme servește următorul caz.

Agentul economic din Marea Britanie, Sh., a întocmit un contract de vânzare-cumpărare a unui lot de țigări scumpe englezești cu un agent economic din orașul Chișinău, K., conform căruia se prevedea că pe parcursul unui an de zile în Republica Moldova să fie importate, lunar, țigări scumpe englezești. Conform condițiilor contractuale, reieșea că destinatarul mărfii, firma „K.” din orașul Chișinău, urma să achite accizele, plățile și taxele vamale la intrare în țară din sursele financiare în cheș pe care le introduceau în țară reprezentanții destinatarului, anterior primite de ei de la expeditor. Menționăm că plățile și taxele vamale, îndeosebi accizele, se achitau pe întregul lot de țigări (în cantitate de 950-1000-1150 lăzi cu țigări), în funcție de volumul semiremorcii, care erau transportate în Republica Moldova sub acoperirea Carnetului TIR. Ajunși la locul descărcării, în repetate rânduri a fost constatat că în semiremorcile care pe tot parcursul drumului, de la expeditor la destinatar, a avut completamente întregi toate sigiliile, au fost descărcate doar rândurile din spate din cele trei mijloace de transport (respectiv, câte 84-110-126 lăzi cu țigări), care erau prevăzute, conform contractului, și incluse după denumire, cantitate, tonaj în documentele marfare de însoțire și în Carnetul TIR, iar în restul lăzilor de carton era cu totul altă marfă – „Hârtie igienică”, care ulterior a fost comercializată pe piața internă de consum [12].

În cazul în care încălcările comise de către transportator și destinatar ar fi fost depistate la intrare în țară, acțiunile acestora necesitau a fi calificate ca contrabandă prin modalitatea declarării neautentice a lotului de hârtie igienică sub lotul de țigări.

Unii practicieni ai organelor vamale, îndeosebi din cadrul organelor financiare de control, și-au expus părerea că, deoarece în cazurile date accizele, plățile și taxele vamale au fost achitate integral în bugetul statului, prin urmare, statului nu i-au fost cauzate careva prejudicii financiare.

Categoric nu susținem această opinie, deoarece considerăm că astfel se judecă destul de îngust, neluându-se în calcul o întreaga gamă de acțiuni ilegale care au fost puse la cale spre realizarea acestui scop infracțional și care prejudiciază imaginea Republicii Moldova pe arena mondială, îndeosebi pe piața externă de consum.

De menționat în acest context că destinatarul mărfii, agentul economic din Republica Moldova SRL „K.”, prin acțiunile sale infractorice ce țin de închiderea ilegală a exportului, a încălcat cerințele Convenției internaționale TIR, indicând în mod fictiv în documentele marfare de însoțire că lotul întreg de țigări a ajuns la destinație, conform condițiilor stabilite în contract, pe când *de facto* lotul de țigări în proporție de 90% a rămas pe teritoriul Marii Britanii, fiind comercializat ilegal pe piața internă de consum a acestei țări. Desigur, expeditorului mărfii din Marea Britanie îi era destul de convenabil să achite din banii săi accizele, plățile și taxele vamale, deoarece pe teritoriul Marii Britanii țigările urmau a fi comercializate la un preț de 5-6 ori mai înalt decât pe teritoriul Republicii Moldova, obținând astfel un beneficiu de depășește cu 320-350% valoarea țigărilor, fără a achita plățile, taxele vamale, precum și impozitul de la realizarea lor pe piața internă de consum.

Schemele în cauză de încălcare a regulilor vamale au început a căpăta denumirea de scheme de „**export fictiv**”, având înțelegerea cu destinatarul de a executa schema de „**import fictiv**”.

Practicienilor noștri din sfera activității vamale le sunt cunoscute asemenea scheme de „export fictiv”, când expeditorul mărfii declară organului vamal, conform documentelor marfare de însoțire, declarației vamale marfare în detaliu, că exportează lotul de marfă din țară; în realitate, el doar confirmă prin ștampilele vamale aplicate pe documentele marfare exportul mărfurilor, acestea însă rămânând în țară, fiind ulterior puse ilegal pe piața internă de consum fără perceperea plăților și taxelor vamale, prevăzute de art.117 din Codul vamal al Republicii Moldova [13].

Așa, spre exemplu, reprezentantul unei companii din SUA „D.S.”, în persoana cetățeanului Republicii Moldova, B., a întocmit contractul de prestare de servicii cu întreprinderea „S.” SRR – agent economic al Zonei Economice Libere „Expo-Business-Chișinău”, prin care se relatează că compania din SUA va importa în ZEL „Expo-Business-Chișinău” dopuri din coajă de copac ambalate în saci în valoare de peste 18 milioane Euro, care urmau a fi transportate în ZEL cu patru unități de transport auto sub acoperirea Carnetului TIR.

Peste o lună de zile de la sosirea acestora în ZEL, cetățeanul B. a prezentat o procură din partea unei fabrici de vinuri din Ucraina, precum că lotul de marfă – dopurile din coajă de copac – este readresat în regiunea Odesa (Ucraina), la fabrica de vinuri «СМ Азавинмекс», pentru a fi utilizate la îmbutelierea vinului spumant. Întocmind documentele marfare de însoțire, cetățeanul B. a întocmit și declarația vamală marfară în detaliu prin care a solicitat exportul din ZEL „Expo-Business-Chișinău” a dopurilor confecționate

din coajă de copac, prezentându-le spre verificare și validare organului vamal din ZEL „Expo-Business-Chișinău”. Funcționarul vamal a confirmat faptul exportului din ZEL a lotului de marfă, care a urmat calea spre PCTF. La ieșire din Republica Moldova, cetățeanul B. având înțelegerea prealabilă cu funcționarii vamali de la linia frontierei de stat a Republicii Moldova, a confirmat, în bază de ștampilă pe documentele marfare de însoțire, chipurile, faptul efectuării și închiderii exportului, în realitate lotul de marfă fiind lăsat ilegal pe teritoriul vamal al Republicii Moldova. Pe schema dată organele de urmărire penală ale MAI au intentat un dosar penal, invocând semnele calificative ale art.248 alin.(5) CP RM asupra căruia se efectuează urmărirea penală [14].

În opinia noastră, organul de urmărire penală al MAI just a apreciat situația, calificând acțiunile ca întrunind componența infracțiunii de contrabandă comisă în proporții deosebit de mari, prevăzută de art.248 alin.(5) CP RM, deoarece în procesul investigațiilor efectuate asupra acestui caz s-a constatat că la momentul introducerii în țară a lotului de marfă nominalizat, atât la biroul vamal de frontieră, cât și la intrare în ZEL „Expo-Business-Chișinău” au fost prezentate documentele marfare de însoțire cu caracter fictiv. Același caracter fictiv purta contractul de prestare a serviciilor nr.05/3-2S, întocmit între părți la Chișinău la 02.03.2003, conform căruia în bază de procură fictivă nr.23 din 15.01.2003, întocmită la Chișinău, lotul de marfă a fost scos din ZEL „Expo-Business-Chișinău”, pe al cărei teritoriu s-a aflat sub regimul vamal „Zonă liberă (zona antreprenoriatului liber)”, acceptat în baza pct.i) art.23 din Codul vamal al Republicii Moldova.

În afara de aceasta, la întocmirea contractului de prestare de servicii între părți au fost încălcate prevederile Convenției ONU asupra contractelor de vânzare-cumpărare internațională de mărfuri, semnată la 11 aprilie 1980 la Viena, la care Republica Moldova este parte din 20.05.1994 [15].

În asemenea situații funcționarii vamali, îndeosebi din ZEL „Expo-Business-Chișinău”, nu aveau nici un drept să admită exportul din ZEL al lotului de marfă nominalizat în baza contractului de prestare de servicii, care a stat la baza întocmirii documentelor marfare de însoțire, prin care s-a transportat marfa din ZEL „Expo-Business-Chișinău” în șase etape diferite, începând cu luna decembrie 2002 și finalizând cu luna septembrie 2003.

Considerăm că în cazul exportului ilegal din ZEL „Expo-Business-Chișinău” organul de urmărire penală urma să intenteze urmărirea penală și pe faptul eschivării de la achitarea plăților vamale, infracțiune prevăzută de art.249 CP RM.

Susținem această poziție, deoarece atât la trecerea, transportarea peste linia frontierei vamale, care corespunde cu linia frontierei de stat în Punctul de Control și Trecere a Frontierei, cât și la intrare pe teritoriul ZEL „Expo-Business-Chișinău”, infractorii au atentat asupra mecanismului juridic și modalităților de percepere a taxelor vamale, la transportarea lotului de marfă „Dopuri din coajă de copac”, prezentând controlului vamal documente marfare de însoțire cu caracter fictiv. Taxa pentru procedurile vamale la acest moment a fost încasată, iar celelalte plăți și taxe nu au fost încasate, deoarece lotul de marfă a fost admis la intrare în zonă în baza regimului vamal facilitat ce nu prevede achitarea tuturor celorlalte plăți și taxe vamale.

La scoaterea lotului de mărfuri de pe teritoriul ZEL „Expo-Business-Chișinău”, făptuitorii, aplicând documente vamal-mărfare cu caracter fictiv, s-au eschivat de la achitarea plăților și taxelor vamale prevăzute de art.117 CP RM, lăsând să dispară lotul de marfă pe teritoriul vamal al Republicii Moldova, fără achitarea plăților și taxelor vamale prevăzute de legislația vamală și fiscală în vigoare.

Astfel, de către făptuitori au fost aplicate nemijlocit măsuri care au afectat mecanismul juridic de percepere a plăților și taxelor vamale, care este prevăzută de legislația vamală și cea fiscală în vigoare și care este diferit de mecanismul juridic și reglementările vamale aplicate la trecerea, transportarea lotului de marfă „Dopuri din coajă de copac” admis la trecerea peste frontiera vamală la linia frontierei de stat și peste îngrădirea Zonei Economice Libere „Expo-Business-Chișinău”. De aici rezultă că făptuitorii au comis două componente de infracțiuni separate: contrabanda, prevăzută de art.248 CP RM, și eschivarea de la achitarea plăților vamale, prevăzută de art.249 CP RM, care au obiect juridic de atentare diferit.

Referințe:

1. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de către Parlamentul Republicii Moldova în baza Legii nr.985-XV din 18.04.2002, în vigoare din 12.06.2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2002. - Nr.128-129 (1013-1014).
2. Barbăneagră A. Comentariu la Codul penal al Republicii Moldova, cu modificările și completările de până la 08.08.2003. - Chișinău: Centrul de Drept al Avocaților, 2003, p.540-542.

3. Art.178-189 din Codul vamal al României, aprobat prin Legea privind Codul vamal al României, nr.141 // Monitorul Oficial al României. - 1997. - Nr.180; Даканова Т.А., Осипов В.Е. Борьба с таможенными преступлениями и отмыванием «грязных денег». - Москва: Закон и право, 2000, с.2.
4. Conform art.268 din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea Parlamentului Republicii Moldova nr.122-XV din 14.03.2003, organul de urmărire penală al Serviciului Vamal efectuează urmărirea penală în privința infracțiunilor prevăzute de art.248 și art.249 din Codul penal al Republicii Moldova // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2003. - Nr.104-110 (1197-1203).
5. Conform art.269 CPP RM, urmărirea penală a infracțiunilor prevăzute la art.248 și la art.249 CP RM poate fi efectuată și de organul de urmărire penală al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, iar conform art.270 CPP RM, procurorul poate să decidă, în bază de ordonanță specială separată, efectuarea urmăririi penale a infracțiunii de contrabandă, prevăzute de art.248 CP RM, după cum și a infracțiunii de eschivare de la achitarea plăților și taxelor vamale, prevăzute de art.249 CP RM, fie de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, fie nemijlocit de organul de urmărire penală // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2003. - Nr.104-110 (1197-1203).
6. Ziarul de gardă, 2005, nr.42 (64); Ziarul «Молдавские Ведомости», 2005, nr.96 (796); Ziarul «Аргументы и Факты», 2005, nr.45 (485); Ziarul de gardă, 2006, nr.26 (92).
7. Răspunsul Procuraturii Generale a Republicii Moldova nr.4/19 din 10.02.2006, expediat în adresa Catedrei Drept Constituțional și Drept Administrativ a USM. - Chișinău, 2006.
8. Datele statistice oficiale ale Direcției Generale de urmărire penală a MAI al Republicii Moldova. - Chișinău, 2006.
9. Art.19 din Codul vamal al Republicii Moldova adoptat prin Legea Parlamentului Republicii Moldova nr.1149-XIV din 20.07.2000, în vigoare din 23.12.2000 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2002. - Nr.160-162 (1201).
10. Ziarul «Молдавские ведомости» 2004, nr.18 (627).
11. Barbăneagră A. Codul penal al Republicii Moldova. Comentarii. - Chișinău: Centrul de Drept al Avocaților, 2003, p.446-447.
12. Mapa: „Corespondența organelor vamale cu organele financiare de control”. Arhiva Departamentului Controlului Vamal, 1998.
13. Art.117 din Codul vamal al Republicii Moldova, cu modificările și completările în baza Legii nr.11-XV din 17.02.2005.
14. Dosarul penal nr.2004010511, intentat de organul de urmărire penală al MAI din Republica Moldova.
15. Republica Moldova a aderat la Convenția ONU asupra contractelor de vânzare-cumpărare internațională de mărfuri prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.115-XII din 1994, în vigoare pentru Moldova din 01.11.1995: Gribincea L. Dreptul comerțului internațional. - Chișinău, 1999, p.58.

Prezentat la 10.09.2007